

بررسی موانع پژوهش و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما و ارائه راه‌کارهایی برای حل آن

حسام نصیری^۱

حسن رشیدی^۲

عبدالله محمودی^۳

تاریخ وصول: ۹۵/۰۷/۱۴

تاریخ پذیرش: ۹۶/۰۱/۲۹

چکیده

هدف از انجام این تحقیق، بررسی موانع پژوهش و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما و ارائه راه‌کارهایی برای حل آن می‌باشد. روش تحقیق، توصیفی از نوع علی-مقایسه‌ای است. جامعه آماری مورد مطالعه در این تحقیق، کلیه اساتید اعم از اساتید حق‌التدریس و اعضای هیأت علمی دانشکده‌های منطقه ۲ سما در سال ۹۴-۹۳ به تعداد ۵۱۱ نفر می‌باشد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، ۲۱۹ نفر (اساتید حق‌التدریس ۱۹۷ و اعضای هیأت علمی ۲۲ نفر) برآورد شد. نمونه‌ها به دو شیوه سرشماری و همچنین نمونه‌گیری احتمالی خوشه‌ای تصادفی انتخاب گردید. گردآوری داده‌ها با استفاده از پرسشنامه محقق‌ساخته متشکل از دو بخش اطلاعات فردی و مؤلفه‌های موانع پژوهش که ضریب پایایی آن به کمک آلفای کرونباخ ۰/۹۱ به دست آمد، صورت گرفت. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون تحلیل واریانس، تی‌مستقل و تی‌یک‌گروه استفاده شد. نتایج یافته‌های این پژوهش بیانگر آن است که همه عوامل فردی، اداری، مدیریتی، اجتماعی و اقتصادی به عنوان موانع پژوهش مورد تأیید قرار گرفت.

واژگان کلیدی: موانع، پژوهش، اساتید، سما، دانشکده.

۱- دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران.

sama_mahabad@yahoo.com

۲- دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصاد و توسعه دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران.

ha,na55@yahoo.com

۳- عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مهاباد، ایران.

مقدمه

پژوهش را می‌توان تلاش منظم و سازمان‌یافته برای بررسی مسئله‌ای خاص که به یک راه‌حل نیاز دارد، توصیف کرد و شامل گام‌هایی است که طراحی و پیگیری می‌شوند تا پاسخ‌هایی برای مسئله مورد علاقه ما در محیط کاری به دست آید. هنگامی که مشکل یا مشکلات مهم مشخص شد، می‌توان گام‌های بعدی را برای گردآوری اطلاعات، تحلیل داده‌ها و نمایش عواملی که با مشکل ما پیوند دارند، پیمود. آن‌گاه با اقدامات اصلاحی مشکل حل خواهد شد (Skaran, 2009: 6).

پژوهش یکی از پایه‌های اساسی و عمده در توسعه جوامع بشری به شمار می‌رود، به نحوی که هیچ‌گونه حرکت علمی و منطقی بدون پشتوانه تحقیقات به نظر امکان‌پذیر نمی‌باشد. در واقع پژوهش اصلی‌ترین نیروی محرکه یک جامعه در مسیر ترقی بوده و از آن به عنوان یکی از شاخص‌های مهم رشد، نام برده می‌شود. تلاش و کوشش برای یافتن حقیقت، یکی از نیازهای فطری بشر می‌باشد. انسان‌ها و جوامع انسانی در جریان زندگی روزمره و در مسیر حرکت و تکامل، با سئوال‌ها و ابهامات متعددی مواجه می‌شوند. تمایل طبیعی انسان برای یافتن پاسخ مناسب به این سئوال‌ها او را به پی‌جویی و فعالیت بیشتر وا می‌دارد تا عطش خویش را با آگاهی و دانش بیشتر سیراب کند. به نظر می‌رسد هیچ‌گونه حرکت علمی و منطقی بدون پشتوانه تحقیقات امکان‌پذیر نباشد. تحقیق فعالیتی کاملاً ضروری، موجه و دارای بازده مثبت تلقی می‌شود زیرا مبنای نوآوری و زمینه‌ساز تحول و تکامل وسایل و ابزارهای تولید است (Oliveira & et al, 2011: 44-45).

دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی، نهادهای اصلی در تحقیق و توسعه کشورها به حساب می‌آیند؛ زیرا از سه رکن مدیریت تحقیقات، محقق و ابزار تحقیق برخوردارند و از طریق فعالیت‌هایی از قبیل تعیین موضوعات تحقیقاتی موردنیاز جامعه، تعیین اولویت‌های تحقیقاتی، پذیرش و اجرای تحقیقات موردنیاز جامعه و سازمان‌ها، تربیت دانشجویانی با مهارت‌های تحقیق، سازماندهی و نظارت بر فعالیت‌های تحقیقاتی، طبقه‌بندی و قابل کاربرد ساختن نتایج تحقیقات و نظایر آن، نقش برجسته‌ای در پژوهش و توسعه علمی دارند (Ahmadi dastjerdi & et al, 2004: 53-59).

یکی از مهمترین نگرانی‌ها و دغدغه‌های نظام آموزشی، عملکرد پژوهشی اعضای هیأت علمی بوده که یکی از معیارهای اصلی برون‌داد دانشگاه می‌باشد. بنابراین اهمیت وظایف فوق در پیشرفت و توسعه یک دانشگاه غیر قابل انکار است (Ringsted & et al, 2011: 11). تحقیق و پژوهش، به عنوان یکی از قوی‌ترین ابزارهای پرورش استعدادها بالقوه از مهم‌ترین مسائلی است که برنامه‌ریزان دانشگاه‌ها باید به آن توجه داشته باشند. زیرا پژوهش هم در رشد علمی و هم در رشد اقتصادی و جایگاه بین‌المللی کشور تأثیر به‌سزایی دارد. صاحب‌نظران، پژوهش را زیر بنای توسعه می‌دانند و جامعه‌ای را موفق و

بررسی موانع پژوهش و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه اساتید دانشکده‌های ...

پیشرفته توصیف می‌کنند که بر مدار نخبگان و شایستگان علمی و پژوهشی بچرخد. جامعه‌ای که تصمیم‌گیری‌های آن از سوی نهادهای علمی پژوهشی پشتیبانی شود، گام به سوی توسعه و ترقی می‌گذارد (Sayyadnezhad, 2004: 126).

هافرین و همکاران براساس مطالعات خود در زمینه تحقیق و پژوهش، عواملی نظیر عدم استفاده از نتایج تحقیق، مشغله کاری زیاد، مشکلات مربوط به تجزیه و تحلیل‌های آماری، عدم حمایت از فعالیت‌های تحقیقاتی، کمبود وقت و هزینه و نیز نداشتن انگیزه را به عنوان موانع انجام فعالیت‌های تحقیقاتی ذکر نمودند (Hefferin & et al, 1982: 34-41).

در انجام فعالیت‌های پژوهشی مشکلات و موانع قابل حل و گاه موانع سد راه پیشرفت وجود دارند. بنابراین اولین گام در سامان بخشیدن به امر پژوهش در جامعه، دستیابی به درک درستی از توانمندی‌ها، امکانات موجود و نیز پی بردن به نقاط ضعف و قدرت برنامه‌های تحقیقاتی است. شناخت نارسایی‌ها و آگاهی از چگونگی و میزان تحقق اهداف برنامه‌های پژوهش از جمله ابزارهای اساسی و لازم برای تصمیم‌گیرندگان، برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران امر پژوهش است تا از طریق آن، تصمیمات لازم برای نیل به اهداف، بهبود روش‌ها و افزایش بازدهی اتخاذ شود (Myles, 2002: 433).

از بررسی تحقیقاتی که در چند سال اخیر راجع به موانع و مشکلات پیش‌روی پژوهش در دانشگاه‌ها و مؤسسات تحقیقاتی صورت گرفته است، چنین بر می‌آید که مشکلات و مسائلی در مسیر فعالیت پژوهشی اساتید، مسئولان، کارکنان و دانشجویان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی قرار دارند. بررسی موانع پژوهش در هر رشته علمی از اهمیت بالایی برخوردار است و بر پژوهش‌گران در هر رشته علمی واجب است که با توجه به تجربه‌های خود و سایر محققان، نقاط ضعف و کمبودهای آن را آشکار سازند تا از این رهگذر بر غنای علمی رشته موردنظر خود بیفزایند؛ زیرا بدون شناسایی این موانع، امکان انجام تحقیقات مؤثر وجود ندارد. لذا با عنایت به تعدد موانع انجام تحقیق و تفاوت دانشگاه‌ها در این زمینه، این مطالعه با هدف بررسی موانع و مشکلات موجود در مسیر انجام پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سمای استان آذربایجان غربی انجام گرفته تا ضمن شناسایی و برطرف نمودن موانع، اولین و مهم‌ترین قدم از تلاش‌های لازم جهت تسریع روند تولید علوم کشور و رسیدن به اهداف سند چشم‌انداز و نقشه جامع علمی کشور برداشته شود. امید است این مطالعه راه‌گشای شناسایی و حل بعضی از موانع موجود در این زمینه گردد و برای مطالعات وسیع‌تر در سطح کشور راه را هموار کند.

برای چارچوب نظری این پژوهش از رهیافت کارکردگرایی استفاده می‌گردد که حول آثار مرتون دور می‌زند و مسائلی را که تا حدودی باعث ایجاد انگیزه تحقیق و پژوهش در میان محققین می‌شود را بیان کرده است. مرتون عنوان می‌کند که از مسائل اساسی و مهم در هر جامعه‌ای پژوهش و نگرش نسبت به پژوهش است. طبعاً تولید دانش بر انتشار و انطباق دانش فزونی دارد. در این امر آنچه جامعه به آن نیازمند است، این است که بتوان در جامعه فرهنگ تحقیق و پژوهش را نهادینه و مستحکم کرد.

جامعه‌ای که تمام عناصر و اجزای آن درگیر پژوهش و تحقیق هستند، پژوهش به عنوان بخشی از زندگی اعضای آن جامعه می‌شود، پس دیگر پژوهش یک گزینه انتخابی نیست، یک ضرورت برای رسیدن به یک جامعه‌ای پیشرفته و توسعه‌یافته است (Giddens, 2007: 800).

نظریه «کارکردگرایی»، که از آن به عنوان نظریه «توافق» نیز یاد می‌کنند، نظام جامعه یا نهادهای آن را متشکل از اجزای همبسته‌ای می‌داند که در پیوند تنگاتنگ با یکدیگر فعالیت می‌کند و هر یک کارکرد لازم و معینی را برای گردش کار و بقای کل جامعه برعهده دارد. از این دیدگاه، طرز کار جامعه غالباً به طرز کار بدن انسان تشبیه می‌شود که در آن هر یک از اعضای بدن، نقش ویژه‌ای در بدن ایفا می‌کند و همه اعضا از لحاظ بقا، به یکدیگر بستگی دارند. کارکردگرایان، نظام اجتماعی را دارای تعادل می‌دانند. این امر موجب می‌شود که آن‌ها به وحدت اجزا اهمیت دهند. در نظر آنان، کل و اجزای تشکیل‌دهنده آن با یکدیگر درآمیخته، به وفاق رسیده و هویت واحدی پیدا کرده‌اند. بنیان کارکردگرایی بر این واقعیت استوار است که تمام سنن، مناسبات و نهادهای اجتماعی دوام و بقایشان به کار یا وظیفه‌ای بستگی دارد که در نظام اجتماعی بر عهده دارند. آنچه مطرح است فایده و سودمندی آن‌ها در کل نظام است؛ زیرا مبادله را تسهیل می‌کنند تا تمام گروه‌های درگیر از آن بهره‌جویند و حتی نهادهای موجود، اگر از لحاظ اقتصادی سودمند نباشند، از جهات غیراقتصادی سودمندند؛ یعنی در کل نظام، دارای کار و وظیفه‌اند (Tavassoly, 2010: 212).

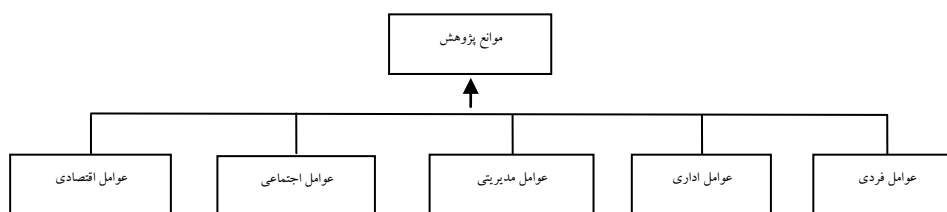
در این پژوهش از نظریه ساخت‌گرایی نیز استفاده شده است. ویژگی اصلی مکتب ساختاری و ساختارگرایان این است که موضوع تحقیق خود را یک نظام می‌دانند و روابط متقابل میان بخش‌های یک کل را به جای مطالعه مجزای بخش‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌دهند (Georgi, 2005: 72). بخشی از مطالعات ساختارگرا در پی نشان دادن این امر هستند که رهیافت‌ها و رویکردهای علمی بین‌المللی، زمینه و متنی برای رفتار علمی در کشورهای در حال توسعه به وجود می‌آورند که محققان این کشورها براساس آن رفتار می‌کنند. به عنوان مثال، نحوه توزیع پاداش‌ها و امتیازات و به طور کلی نظام پاداش‌دهی علمی در کشورهای جهان سوم به دلیل تأثیرپذیری از بستر متن بین‌المللی، به گونه‌ای عمل می‌کند که پژوهش‌گران و محققان را به سمت موضوعات پیشرفته، پیچیده و خارجی و مسائلی که تابع نمای بین‌المللی هستند، هدایت می‌کند (Taifi, 2001: 42).

در روابط اجتماعی جهان امروز نمی‌توان به تأثیر تک عاملی بسنده کرد زیرا تأثیر دوسویه افراد و ساختارهای جامعه بر روند مسائل اجتماعی مؤثر است. این پژوهش نیز برای بررسی عوامل رشد یا عدم رشد تحقیقات اجتماعی در ایران به نقش متقابل عاملیت و ساختار توجه ویژه دارد (Krayb, 2012: 141-155).

بررسی موانع پژوهش و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه اساتید دانشکده‌های ...

نظریه‌پردازان نظام جهانی معتقدند قطب‌بندی بین دولت‌های مرکز پیرامون و نیمه‌پیرامون‌ها نقش کلیدی در کارکرد سیستم ایفا می‌کند. مسلماً کشورهای مرکز یا کانون تأثیر بسزایی در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌های راهبردی کشورها به طور مستقیم و غیرمستقیم ایفا می‌کنند و هر چه از مرکز یا کانون دورتر و به سمت پیرامون نزدیکتر می‌شویم، از تولیدکنندگی کاسته و بر مصرف‌گرایی افزوده می‌شود به طوری که در تولید علم و پایگاه تحقیقات نیز به وضوح نمایان می‌شود. از آنجایی که دانایی عین توانایی است، با شناخت علمی که از راه تحقیق حاصل می‌شود، جوامع به توانایی و قدرت دست پیدا می‌کنند و در این زمینه، اقتصاد علمی، خودکفا شده و از حالت مصرفی خارج می‌شوند. بنابراین در جریان جهانی حرکتی پایدار و متوازن را پیش می‌گیرند (Hnth, 2002: 45).

قرار گرفتن در مدار توسعه‌یافتگی و برخورداری از توسعه اقتصادی - اجتماعی موزون و درون‌زا موجب ارتقای پایگاه تحقیقات می‌شود و میزان توسعه‌یافتگی پژوهش، تولید علم و دانش را موجب می‌شود، تا جایی که توزیع قدرت نیز در جوامع تابع توزیع دانش و تولید علم در آن‌ها می‌باشد (Hnth, 2002: 45). در جوامع پیرامونی چون ایران علت توسعه‌نیافتگی پژوهش به طور عام و تحقیقات اجتماعی به طور خاص را باید در ساختار و کارکرد نظام اقتصادی اجتماعی و ارکان و عناصر بنیادین آن‌ها جستجو نمود. بدیهی است که غفلت از آن‌ها می‌تواند پژوهش را به بیراهه بکشاند و مسئله‌ای اجتماعی را رقم زند که علاوه بر موارد فوق ناشی از توزیع دانش و قدرت و متأثر از نظام جهانی می‌باشد (Hnth, 2002: 45). در میان دیدگاه‌های خرد نیز می‌توان نظریاتی را استخراج نمود که توانایی تبیین موانع پژوهش را دارا باشند. علاقه اصلی نظریه مبادله جورج هومنز متوجه الگوهای ترغیب و سابقه پاداش‌ها و خسارت‌هایی است که مردم را وا می‌دارند تا آن‌چه را که باید بکنند، انجام دهند (Ritzer, 2000: 233). در واقع وقتی تئوری مبادله مطرح می‌شود، یکی از راه‌های پیشنهادی برای رفع موانع تحقیقات است، زیرا به دلیل بالا بودن هزینه پژوهش، کنش‌گران در هیچ زمانی گزینه پژوهش را انتخاب نمی‌کنند و تا زمانی که گزینه‌های دیگر هزینه‌های کمتر و پاداش بیشتری دارند پس تمایل به سمت آن‌ها است. در نتیجه باید بررسی نمود که در جامعه هزینه‌های انجام پژوهش بیشتر است و یا پاداش آن. این هزینه‌ها شامل هزینه‌های مادی، روانی و اجتماعی می‌شود.

نمودار شماره (۱): مدل نظری موانع پژوهش و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما

لذا با توجه به مبانی نظری و تجربی و مدل تحقیق، این پژوهش به دنبال آزمون فرضیه‌های زیر می‌باشد:

- ۱- موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما برحسب سن متفاوت است.
- ۲- موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما برحسب جنس متفاوت است.
- ۳- موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما برحسب وضعیت تأهل متفاوت است.
- ۴- موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما برحسب وضعیت اشتغال متفاوت است.
- ۵- موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما برحسب سطح تحصیلات متفاوت است.
- ۶- عوامل فردی یکی از موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما می‌باشد.
- ۷- عوامل اداری یکی از موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما می‌باشد.
- ۸- عوامل مدیریتی یکی از موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما می‌باشد.
- ۹- عوامل اجتماعی یکی از موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما می‌باشد.
- ۱۰- عوامل اقتصادی یکی از موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما می‌باشد.

ابزار و روش

این مطالعه از نوع توصیفی-تحلیلی مقطعی است و جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش، کلیه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما اعم از هیأت علمی و حق‌التدریس را شامل می‌شود که مطابق استعلام از دبیرخانه منطقه ۲ سما، ۵۱۳ نفر می‌باشد. از این تعداد ۲۲ نفر (حدود ۶/۲ درصد) هیأت علمی و ۴۸۹ نفر (حدود ۹۳/۸ درصد) حق‌التدریس هستند.

جدول (۱): حجم جامعه آماری و نمونه آماری تحقیق

حجم جامعه آماری و نمونه				
آماری				
	ارومیه	مهاباد	خوی	میاندوآب
N	۱۵۲	۱۳۱	۱۰۹	۱۲۱
n	۶۸	۵۶	۴۴	۵۱

حجم نمونه پژوهش شامل تمامی اعضای هیأت علمی تمام وقت و حق‌التدریس دانشکده‌های منطقه ۲ سما (ارومیه، خوی، مهاباد و میاندوآب) می‌باشد که با استفاده از فرمول تعیین حجم نمونه (کوکران)، ۲۱۹ نفر تعیین شد.

بررسی موانع پژوهش و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه اساتید دانشکده‌های ...

با توجه به این که پژوهش حاضر به بررسی موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های سمای منطقه ۲ سما می‌پردازد، اساتید هیأت علمی با استفاده از روش سرشماری و اساتید حق‌التدریس با استفاده از نمونه‌گیری احتمالی خوشه‌ای تصادفی انتخاب شدند.

ابزار گردآوری اطلاعات در تحقیق حاضر، پرسشنامه محقق ساخته متشکل از دو بخش اطلاعات فردی (سن، جنس، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال و سطح تحصیلات) و مؤلفه‌های موانع پژوهش (عوامل فردی، عوامل اداری، عوامل مدیریتی، عوامل اجتماعی و عوامل اقتصادی) است که با استفاده از منابع معتبر علمی تهیه گردید و جهت سنجش مفاهیم آن از طیف لیکرت استفاده شد.

روایی پرسشنامه با استفاده از روش‌های منطقی اعتبار محتوا (اعتبار صوری) مورد تأیید قرار گرفت. جهت تعیین پایایی ابزار نیز از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که پس از توزیع پرسشنامه در بین ۳۰ نفر از اساتید و جمع‌آوری پاسخ‌ها ضریب ۹۱ درصد به دست آمد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی مانند میانگین، انحراف معیار... و آمار تحلیلی مانند تحلیل واریانس، آزمون تی مستقل و تی تک گروه و با استفاده از نرم‌افزار SPSS انجام شد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی:

سن: براساس نتایج به دست آمده در این پژوهش، بیشترین درصد پاسخ‌گویان با ۷۳/۱ درصد (۱۶۰ نفر) در گروه سنی بین ۲۵-۳۵ سال و کمترین درصد پاسخ‌گویان با ۰/۵ درصد (۱ نفر) در گروه سنی بین ۶۵-۵۶ سال قرار دارند.

جنس: براساس نتایج به دست آمده در این پژوهش، از مجموع ۲۱۹ نفر آزمودنی در تحقیق حاضر، مردان با ۶۳/۹ درصد (۱۴۰ نفر) بیش‌ترین و زنان با ۳۶/۱ درصد (۷۹ نفر) کم‌ترین تعداد پاسخ‌گویان را تشکیل داده‌اند.

وضعیت تأهل: براساس نتایج به دست آمده در این پژوهش، از مجموع ۲۱۹ نفر آزمودنی در تحقیق حاضر، افراد متأهل با ۶۳/۵ درصد (۱۳۹ نفر) بیشترین تعداد پاسخ‌گویان و افراد متارکه با ۱/۴ درصد (۳ نفر) کم‌ترین تعداد پاسخ‌گویان را تشکیل می‌دهند.

وضعیت اشتغال: براساس نتایج به دست آمده در این پژوهش، از مجموع ۲۱۹ نفر آزمودنی در تحقیق حاضر، اساتید حق‌التدریس سما با ۹۰ درصد (۱۹۷ نفر)، بیشترین و اعضای هیأت علمی سما با ۱۰ درصد (۲۲ نفر)، کم‌ترین تعداد پاسخ‌گویان را تشکیل داده‌اند.

سطح تحصیلات: براساس نتایج به دست آمده در این پژوهش، از مجموع ۲۱۹ نفر آزمودنی در تحقیق حاضر، ۷۸/۵ درصد (۱۷۲ نفر) دارندگان مدرک فوق لیسانس بیشترین تعداد و ۶/۴ درصد (۱۴ نفر) دارندگان مدرک دکترا کمترین تعداد پاسخ‌گویان را تشکیل داده‌اند. یافته‌های استنباطی:

فرضیه اول: موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما برحسب سن متفاوت است. براساس اطلاعات جدول شماره ۲ ملاحظه می‌گردد که موانع پژوهش با توجه به سطح معنی‌داری (sig=۰/۲۵۳) به دست آمده که بیشتر از آلفای (α=۰/۰۵) است، در بین گروه‌های مختلف سنی تفاوت معنی‌داری ندارد؛ در نتیجه فرض صفر تأیید و فرض تحقیق رد می‌شود.

جدول (۲): نتیجه آزمون تحلیل واریانس برای بررسی موانع پژوهش برحسب سن

موانع پژوهش	سن		مقدار F	سطح معناداری
	سن	میانگین		
۲۵-۳۵	۹۱/۰۳	۱۴/۴۷	۰/۲۵۳	
	۹۳/۶۸	۱۳/۶۴		
	۹۷/۹۲	۱۲/۷۵		
۳۶-۴۵	۱۰۰/۰۰	۰	۱/۳۷۰	
۴۶-۵۵	-	-	-	-
۵۶-۶۵	-	-	-	-
۶۶ به بالا	-	-	-	-

فرضیه دوم: موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما برحسب جنس متفاوت است. بر اساس اطلاعات جدول شماره ۳ ملاحظه می‌گردد که موانع پژوهش در بین مردان و زنان با میانگین‌های به دست آمده (۹۴/۲۴ و ۸۸/۱۵)، مقدار آزمون تی (t= 3/097) و همچنین سطح معنی‌داری به دست آمده (sig=0/۰۰۲)، که کمتر از آلفای (α=۰/۰۵) است، متفاوت است و تفاوت مشاهده شده از لحاظ آماری معنادار است؛ بنابراین فرضیه صفر رد و فرضیه تحقیق تأیید می‌گردد.

جدول (۳): نتیجه آزمون تی مستقل برای مقایسه موانع پژوهش در بین زنان و مردان

موانع پژوهش	جنس		سطح معنی‌داری
	مرد	زن	
مرد	۹۴/۲۴	۳/۰۹۷	۰/۰۰۲
	۸۸/۱۵	۲۱۷	
زن	-	-	-

بررسی موانع پژوهش و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه اساتید دانشکده‌های ...

فرضیه سوم: موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما برحسب وضعیت تأهل متفاوت است.

بر اساس اطلاعات جدول شماره ۴ ملاحظه می‌گردد که موانع پژوهش در بین گروه‌های مختلف با توجه به سطح معنی‌داری به دست آمده ($\text{sig}=0/011$)، که کمتر از آلفای ($\alpha=0/05$) است، متفاوت است و این تفاوت از لحاظ آماری معنادار است. بنابراین فرض صفر رد و فرض تحقیق تأیید می‌شود.

جدول (۴): نتیجه آزمون تحلیل واریانس برای بررسی موانع پژوهش برحسب وضعیت تأهل

موانع پژوهش	وضعیت تأهل		
	میانگین	انحراف معیار	مقدار F
مجرد	۸۸/۴۹	۱۳/۷۷	سطح معنی‌داری ۰/۰۱۱
متاهل	۹۳/۷۴	۱۴/۰۴	
متارکه	۱۰۴/۳۳	۱۶/۶۲	

فرضیه چهارم: موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما برحسب وضعیت اشتغال متفاوت است.

بر اساس اطلاعات جدول شماره ۵ ملاحظه می‌گردد که موانع پژوهش در بین اساتید هیأت علمی و حق‌التدریس با میانگین‌های به دست آمده ($87/84$ و $92/31$)، مقدار آزمون تی ($t=1/096$) و همچنین سطح معنی‌داری به دست آمده ($\text{sig}=0/474$)، که بیشتر از آلفای ($\alpha=0/05$) است، متفاوت نیست. بنابراین فرضیه صفر تأیید و فرضیه تحقیق رد می‌گردد.

جدول (۵): نتیجه آزمون تی مستقل برای مقایسه موانع پژوهش برحسب وضعیت اشتغال

موانع پژوهش	وضعیت اشتغال		
	میانگین	مقدار آزمون t	درجه آزادی
هیأت علمی سما	۸۷/۸۴	۱/۰۹۶	۲۱۷
حق‌التدریس سما	۹۲/۳۱	۱/۰۹۶	۲۱۷

فرضیه پنجم: موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما برحسب سطح تحصیلات متفاوت است.

بر اساس اطلاعات جدول شماره ۶ ملاحظه می‌گردد که موانع پژوهش در بین گروه‌های مختلف تحصیلی با توجه به سطح معنی‌داری به دست آمده ($\text{sig}=0/832$)، که بیشتر از آلفای ($\alpha=0/05$) است، تفاوت معنی‌داری ندارد؛ بنابراین فرض صفر تأیید و فرض تحقیق رد می‌شود.

جدول (۶): نتیجه آزمون تحلیل واریانس برای بررسی موانع پژوهش بر حسب سطح تحصیلات

موانع پژوهش		سطح تحصیلات	
میانگین	انحراف معیار	مقدار F	سطح معنی داری
۹۱/۷۵	۱۴/۰۸	۰/۱۸۴	۰/۸۳۲
۹۲/۹۱	۱۳/۸۶	۰/۱۸۴	۰/۸۳۲
۹۳/۶۴	۱۷/۷۹	۰/۱۸۴	۰/۸۳۲

فرضیه ششم: عوامل فردی یکی از موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما می‌باشد.

براساس اطلاعات جدول شماره ۷ ملاحظه می‌گردد که سطح معنی داری به دست آمده ($\text{sig}=0/000$)، در سطح ($\alpha=0/05$) معنی دار می‌باشد، یعنی فرض صفر رد و فرض تحقیق تأیید می‌شود. بنابراین میانگین به دست آمده ($14/99$) از میانگین قابل مقایسه ($12/5$) بزرگ‌تر است و این نشان دهنده این است که عوامل فردی به عنوان یکی از موانع پژوهش در بین اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما مورد تأیید قرار گرفته است.

جدول (۷): نتیجه آزمون تی تک متغیره برای بررسی عوامل فردی به عنوان یکی از موانع پژوهش

موانع پژوهش		میانگین قابل مقایسه = ۱۲/۵	
تعداد داده ها	میانگین	مقدار آزمون T	درجه آزادی
۲۱۹	۱۴/۹۹	۹/۹۷۳	۲۱۸
عوامل فردی			۰/۰۰۰

فرضیه هفتم: عوامل اداری یکی از موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما می‌باشد.

براساس اطلاعات جدول شماره ۸ ملاحظه می‌گردد که سطح معنی داری به دست آمده ($\text{sig}=0/000$)، در سطح ($\alpha=0/05$) معنی دار می‌باشد، یعنی فرض صفر رد و فرض تحقیق تأیید می‌شود. بنابراین میانگین به دست آمده ($18/91$) از میانگین قابل مقایسه ($12/5$) بزرگ‌تر است و این نشان دهنده این است که عوامل اداری به عنوان یکی از موانع پژوهش در بین اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما مورد تأیید قرار گرفته است.

بررسی موانع پژوهش و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه اساتید دانشکده‌های ...

جدول (۸): نتیجه آزمون تی تک متغیره برای بررسی عوامل اداری به عنوان یکی از موانع پژوهش

میانگین قابل مقایسه = ۱۲/۵		موانع پژوهش		
سطح معنی داری	درجه آزادی	مقدار آزمون t	میانگین	تعداد داده ها
۰/۰۰۰	۲۱۸	۲۶/۹۵۵	۱۸/۹۱	۲۱۹
عوامل اداری				

فرضیه هشتم: عوامل مدیریتی یکی از موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما می‌باشد.

براساس اطلاعات به دست آمده از جدول شماره ۹ ملاحظه می‌گردد که سطح معنی داری به دست آمده (sig=۰/۰۰۰)، در سطح ($\alpha=۰/۰۵$) معنی دار می‌باشد، یعنی فرض صفر رد و فرض تحقیق تأیید می‌شود. بنابراین میانگین به دست آمده (۲۵/۳۱) از میانگین قابل مقایسه (۱۷/۵) بزرگ‌تر است و این نشان دهنده این است که عوامل مدیریتی به عنوان یکی از موانع پژوهش در بین اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما مورد تأیید قرار گرفته است.

جدول شماره (۹): نتیجه آزمون تی تک متغیره برای بررسی عوامل مدیریتی به عنوان یکی از موانع پژوهش

میانگین قابل مقایسه = ۱۷/۵		موانع پژوهش		
سطح معنی داری	درجه آزادی	مقدار آزمون t	میانگین	تعداد داده ها
۰/۰۰۰	۲۱۸	۲۴/۶۸۲	۲۵/۳۱	۲۱۹
عوامل مدیریتی				

فرضیه نهم: عوامل اجتماعی یکی از موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما می‌باشد.

براساس اطلاعات جدول شماره ۱۰ ملاحظه می‌گردد که سطح معنی داری به دست آمده (sig=۰/۰۰۰)، در سطح ($\alpha=۰/۰۵$) معنی دار می‌باشد، یعنی فرض صفر رد و فرض تحقیق تأیید می‌شود. بنابراین میانگین به دست آمده (۱۴/۳۷) از میانگین قابل مقایسه (۱۰) بزرگ‌تر است و این نشان دهنده این است که عوامل اجتماعی به عنوان یکی از موانع پژوهش در بین اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما مورد تأیید قرار گرفته است.

جدول شماره (۱۰): نتیجه آزمون تی تک متغیره برای بررسی عوامل اجتماعی به عنوان یکی از موانع پژوهش

میانگین قابل مقایسه = ۱۰		موانع پژوهش		
سطح معنی داری	درجه آزادی	مقدار آزمون t	میانگین	تعداد داده ها
۰/۰۰۰	۲۱۸	۱۹/۷۵۱	۱۴/۳۷	۲۱۹
عوامل اجتماعی				

فرضیه دهم: عوامل اقتصادی یکی از موانع پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده های منطقه ۲ سما می باشد.

براساس اطلاعات جدول شماره ۱۱ ملاحظه می گردد که سطح معنی داری به دست آمده (sig=۰/۰۰۰)، در سطح $(\alpha=۰/۰۵)$ معنی دار می باشد، یعنی فرض صفر رد و فرض تحقیق تأیید می شود. بنابراین میانگین به دست آمده (۱۸/۴۵) از میانگین قابل مقایسه (۱۲/۵) بزرگ تر است و این نشان دهنده این است که عوامل اقتصادی به عنوان یکی از موانع پژوهش در بین اساتید دانشکده های منطقه ۲ سما شناخته شده است.

جدول شماره (۱۱): آزمون تی تک متغیره برای بررسی عوامل اقتصادی به عنوان یکی از موانع پژوهش

موانع پژوهش	میانگین قابل مقایسه = ۱۲/۵			
	تعداد داده ها	میانگین	مقدار آزمون t	درجه آزادی
عوامل اقتصادی	۲۱۹	۱۸/۴۵	۲۳/۴۰۲	۲۱۸
				سطح معنی داری
				۰/۰۰۰

بحث و نتیجه گیری

در تحقیق حاضر موانع و مشکلات پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده های منطقه ۲ سما که به عنوان نمونه ای از جامعه دانشگاهی ایران انتخاب شده بود، در قالب متغیرهایی از قبیل عوامل فردی، عوامل اداری، عوامل مدیریتی، عوامل اجتماعی و عوامل اقتصادی مورد بحث و بررسی قرار گرفت. یافته های حاصل از مطالعه حاضر، بیانگر این واقعیت است که دانشکده های سما به عنوان یک مرکز آموزش عالی در زمینه تحقیق و پژوهش در اوضاع فعلی با موانع و چالش هایی روبه رو است که نظام دانشگاهی را احاطه کرده و همواره مانعی در راه توسعه و تحول اداری است. با نگرش کلی بر یافته های این پژوهش پیرامون موانع و مشکلات پژوهش از دیدگاه اساتید دانشکده های منطقه ۲ سما می توان چنین استنباط نمود.

بررسی یافته های مربوط به مقایسه موانع پژوهش در بین اساتید دانشکده های منطقه ۲ سما برحسب سن نشان می دهد که بیشترین درصد فراوانی مربوط به گروه سنی ۲۵-۳۵ سال است. به نظر می رسد دانشکده های منطقه ۲ سما نسبت به گزینش اساتید جوان تر اقدام می نمایند. البته با توجه به این که تعداد کل پاسخ گویان ۲۱۹ نفر از کل جمعیت اساتید است، این موضوع باید با احتیاط بررسی شود.

بررسی یافته های مربوط به مقایسه موانع پژوهش در بین اساتید دانشکده های منطقه ۲ سما برحسب جنس حاکی از افزایش به کارگیری و مشارکت بیشتر آقایان در امر آموزش و پژوهش در سال های اخیر می باشد که البته با توجه به این که اکثریت اساتید، مذکر می باشند، موضوع باید با احتیاط تفسیر شود.

بررسی موانع پژوهش و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه اساتید دانشکده‌های ...

جنس مؤنث به دلیل مشکلات مربوط به خانه‌داری و مسئولیت‌های ناشی از آن، فرصت کمتری برای مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی پیدا می‌کند. با توجه به این که نیمی از منابع انسانی مؤثر در توسعه جوامع بشری را زنان تشکیل می‌دهند، به منظور توسعه سریع و زیربنایی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه باید زمینه بروز و ظهور استعداد‌های زنان هموار شود.

بررسی یافته‌های مربوط به مقایسه موانع پژوهش در بین اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما برحسب وضعیت تأهل حاکی از افزایش به کارگیری و مشارکت بیشتر افراد متأهل در امر آموزش و پژوهش در دانشکده‌های منطقه ۲ سما در سال‌های اخیر می‌باشد.

بررسی یافته‌های مربوط به مقایسه موانع پژوهش در بین اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما برحسب وضعیت اشتغال حاکی از به کارگیری و مشارکت بیشتر اساتید حق‌التدریس به لحاظ مقرون به صرفه بودن به لحاظ مالی در امر آموزش و پژوهش در دانشکده‌های منطقه ۲ سما می‌باشد.

بررسی یافته‌های مربوط به مقایسه موانع پژوهش در بین اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما برحسب سطح تحصیلات نشان می‌دهد که دارندگان مدرک فوق لیسانس بیشترین مشارکت را در امر آموزش و پژوهش این مراکز آموزشی و فرهنگی دارند. بنابراین با توجه به این که سطح تحصیلات اساتید در رتبه‌بندی و مقایسه دانشکده‌های منطقه ۲ سما با سایر دانشگاه‌ها و کیفیت آموزش آن مؤثر است، لذا این مراکز می‌بایست شرایط لازم را برای شرکت اساتید در دوره‌های بالاتر تحصیلی و ارتقای سطح تحصیلات آنان از نظر علمی فراهم آورد.

براساس تجزیه و تحلیل صورت گرفته در این تحقیق، عوامل فردی از نظر اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما به عنوان یکی از موانع پژوهش مورد تأیید قرار گرفت. یافته‌های این فرضیه با نظریه کارکردگرایی مرتون، نظریه ساخت‌گرایی و نظریه مبادله هومنز همخوانی دارد. بنابراین فراهم نبودن شرایط و امکانات اقتصادی و رفاهی لازم برای اساتید و رضایت‌مندی آنان، کمبود وقت و مشغله کاری زیاد، نبود دانش و مهارت کافی در خصوص به کارگیری روش‌های علمی تحقیق، ناتوانی در استفاده از رایانه، درآمد ناکافی از محل بودجه پژوهشی در مقایسه با سایر فعالیت‌ها، مسائل اقناع روحی و تشویق عاطفی باعث عدم ایجاد انگیزه در پژوهش‌گران نسبت به انجام فعالیت‌های پژوهشی می‌شود و تا زمانی که گزینه‌های دیگر هزینه‌های کمتر و پاداش بیشتری داشته باشد، به سمت آن‌ها تمایل پیدا می‌کنند.

براساس تجزیه و تحلیل صورت گرفته در این تحقیق، عوامل اداری از نظر اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما به عنوان یکی از موانع پژوهش مورد تأیید قرار گرفت. یافته‌های این فرضیه با نظریه کارکردگرایی مرتون، ساخت‌گرایی و نظریه نظام جهانی والرش‌تاین همخوانی دارد. بنابراین وجود مقررات دست و پا گیر اداری و بوروکراسی حاکم بر آن در بخش تحقیقات، عدم وجود بودجه تحقیقاتی مستقل، کمبود امکانات و تجهیزات و لوازم پیشرفته پژوهشی، عدم ایجاد بانک‌های اطلاعاتی، نبود نظام

تحقیقاتی مناسب در کشور و طولانی بودن مراحل تصویب طرح‌های پژوهشی از مهم‌ترین ابعاد عوامل اداری هستند که در بخش تحقیق و پژوهش در دانشگاه مانع ایجاد می‌کنند.

براساس تجزیه و تحلیل صورت گرفته در این تحقیق، عوامل مدیریتی از نظر اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما به عنوان یکی از موانع پژوهش مورد تأیید قرار گرفت. یافته‌های این فرضیه با نظریه کارکردگرایی و ساختارگرایی همخوانی دارد. بنابراین کم بها دادن به پژوهش، بی‌توجهی به تحقیقات گذشتگان، بی‌تفاوتی و نگرش منفی مدیران نسبت به فعالیت‌های پژوهشی، کمبود بودجه و امکانات و تجهیزات پژوهشی لازم، عدم کاربرد نتایج تحقیقات، نبود باورهای عمیق در مدیریت مراکز تحقیقاتی و دانشگاه‌ها نسبت به اهمیت تحقیق و یافته‌های علمی، استفاده نامناسب از اعتبارات تخصیص یافته به تحقیق و پژوهش، توزیع نامناسب سرمایه‌گذاری‌ها، ناکارآمدی ساختار و شیوه‌های عملکرد مدیریتی، کم‌توجهی به بهره‌گیری از نتایج پژوهش‌ها در سیاست‌گذاری‌ها و عدم دسترسی به منابع اطلاعاتی از مهم‌ترین ابعاد عوامل مدیریتی هستند که در بخش تحقیق و پژوهش در دانشگاه مانع ایجاد می‌کنند.

براساس تجزیه و تحلیل صورت گرفته در این تحقیق، عوامل اجتماعی نیز از نظر اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما به عنوان یکی از موانع پژوهش مورد تأیید قرار گرفت. یافته‌های این فرضیه با نظریه کارکردگرایی، ساختارگرایی و نظریه نظام جهانی همخوانی دارد. بنابراین کم‌ارزش تلقی نمودن پژوهش و فعالیت‌های پژوهشی، مناسب نبودن شرایط حاکم بر جامعه و دانشگاه، بی‌تفاوتی مدیران نسبت به فعالیت‌های پژوهشی، تأثیر نداشتن فعالیت‌های پژوهشی در ترفیع شغلی محققان، ضعف انگیزه‌های لازم در پژوهش‌گران و مجریان طرح‌های پژوهشی و بها ندادن به محققان در جهت ارتقای سطح فرهنگ و پژوهش در جامعه از مهم‌ترین ابعاد عوامل اجتماعی هستند که در بخش تحقیق و پژوهش در دانشگاه مانع ایجاد می‌کنند.

براساس تجزیه و تحلیل صورت گرفته در این تحقیق، عوامل اقتصادی از نظر اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما به عنوان یکی از موانع پژوهش مورد تأیید قرار گرفت. یافته‌های این فرضیه با نظریه ساختارگرایی و نظریه نظام جهانی همخوانی دارد. بنابراین کمبود سهم بودجه و اعتبارات تخصیص یافته به طرح‌های پژوهشی، عدم تخصیص تسهیلات و اعتبارات لازم در زمینه انتشار، تألیف و ترجمه کتب و مقالات و استفاده نامناسب از اعتبار تخصیص یافته به بخش تحقیقات از مهم‌ترین ابعاد عوامل اقتصادی هستند که در بخش تحقیق و پژوهش در دانشگاه مانع ایجاد می‌کنند.

بدون تردید رویکرد مبتنی بر آموزش محوری و به فراموشی سپردن امر پژوهش در دانشگاه‌ها منجر به جامعه‌پذیری علمی ناکارآمد در جامعه شده است. تحقیقات پژوهش در آموزش می‌تواند نقش به‌سزایی در ارتقای دانشگاه‌ها و کیفیت تدریس اساتید و تشویق آن‌ها به استفاده از روش‌های نوین تدریس داشته

بررسی موانع پژوهش و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه اساتید دانشکده‌های ...

باشد. اما آنچه که می‌تواند در تغییر شیوه از آموزش به پژوهش محوری مفید واقع شود، باور به امر تحقیق و احساس نیاز بدان می‌باشد؛ چرا که خود پژوهش نیز نیازمند آموزش است و نمی‌توان صرفاً با تغییر واژگان، انتظار معجزه‌آسایی از سیستم آموزشی داشت. با توجه به پایین بودن تعداد تحقیقات پژوهش در آموزش در دانشکده‌های منطقه ۲ سما، بر آن شدیم تا موانع پژوهش را از دیدگاه مسئولان و اساتید جویا شویم. به طور کلی تحلیل یافته‌های این پژوهش در تمامی موارد نشان می‌دهد که عوامل فردی، اداری، مدیریتی، اجتماعی و اقتصادی، مهم‌ترین مانع تحقیق و پژوهش در دانشکده‌های سما می‌باشند. اگر مسئولین دانشگاه از اهمیت تحقیقات آموزشی در پیشبرد بهتر و کارآمدتر اهداف آموزشی آگاه باشند، تمایل بیشتری نسبت به انجام این نوع مطالعات نشان خواهند داد. بنابراین می‌توان با برگزاری کارگاه‌های توجیهی و برنامه‌های آموزشی در این راستا، علاقه اساتید نسبت به این نوع تحقیقات را بیشتر و آموزشی کارا تر داشته باشیم، زیرا با افزایش علاقه، انگیزه آن‌ها در استفاده از روش‌های جدید آموزشی و تعیین نقاط قوت و ضعف روش‌های آموزش مورد استفاده بیشتر شده و در نهایت منجر به اصلاح نقاط ضعف و ارتقای کیفیت برنامه‌های آموزشی منجر خواهد شد. البته قابل توجه است که همواره با رفع موانع مهم و با گذشت زمان و تغییر نیازها، موانع و مشکلات دیگری می‌توانند به عنوان اولویت‌ها و مشکلات محققین مطرح شوند. لذا ضروری است به طور مستمر اقدامات لازم برای شناسایی آن‌ها صورت گرفته و مداخلات موردنیاز برای رفع آن‌ها انجام گیرد.

با توجه به نتایج پژوهش توصیه می‌گردد جهت رفع موانع پژوهشی مسئولین و اساتید دانشکده‌های منطقه ۲ سما اقدامات لازم را در زمینه برگزاری کارگاه‌های آموزشی روش تحقیق، زبان انگلیسی، روش استفاده از منابع کتابخانه‌ای و مدلاین و جستجو در اینترنت به عمل آورند. دفاتر مشاوره پژوهش و کمیته تحقیقات در سطح دانشکده‌ها دایر شود و زمینه مشارکت اساتید در امر پژوهش فراهم گردد. در بُعد سازمانی نیز مسئولین تلاش کنند با کم کردن ساعت تدریس اساتید و اختصاص فرصت کافی برای انجام کارهای پژوهشی و در نظر گرفتن امتیاز کافی برای فعالیت‌های پژوهشی را فراهم نمایند.

راه کارها و پیشنهادهایی دیگری که برای رفع موانع پژوهش در نظام آموزش عالی و تشویق و ترغیب هر چه بیشتر اساتید به امر پژوهش می‌توان به کار بست، عبارتند از:

۱- برگزاری دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت در زمینه روش‌های تحقیق؛ لازم است اساتید به‌عنوان مصرف‌کنندگان نتایج تحقیقات آموزشی، آموزش ببینند؛ زیرا تا زمانی که روحیه تحقیق در میان آن‌ها به طور گسترده برقرار نشود، بازار تحقیق در آموزش عالی رونق کافی نخواهد یافت. بسیاری از اساتید با روش‌های تحقیق بیگانه‌اند. آن وقت ما از آن‌ها انتظار پژوهش و تحقیق داریم. ضرورت دارد چنین دوره‌هایی به صورت الزامی برای برای آشنایی همه اساتید برنامه‌ریزی و اجرا شود.

۲- موظف بودن پژوهش برای مسئولان و اساتید؛ اگر بخشی از ساعات تدریس اساتید در طول هفته به امر پژوهش اختصاص یابد و امتیازاتی هم برای آن در نظر گرفته شود، اساتید خود موظف به امر

پژوهش می‌گردند و به این طریق در جهت بهبود کار خود و محیط آموزشی تلاش خواهند کرد. از این رو لازم است برای اعتلای پژوهش در دانشکده‌های سما و تشویق و ترغیب محققان اساتید به این امر، قوانین ارتقا به نفع پژوهش اصلاح شود تا با ایجاد انگیزه‌های مادی و معنوی، پژوهش به عنوان یک امر موظف انجام پذیرد. همچنین تغییراتی که موجب تسهیل کار بست یافته‌های پژوهشی می‌شود، ایجاد گردد. یعنی با وضع مقررات و قراردادن مسئولیت استفاده از یافته‌های پژوهشی در شرح وظایف مسئولان و اساتید، این امکان فراهم شود که آنان مجاب به استفاده از یافته‌های پژوهشی شده و مسئولیت پاسخ-گویی در قبال فرادستان را دارا شوند.

۳- اعطای فرصت مطالعاتی و پژوهشی به اساتید؛ یکی از راه‌کارهای نوآورانه در تقویت انگیزه پژوهش و در نتیجه توسعه پژوهش در دانشکده‌های سما، اعطای فرصت مطالعاتی و پژوهشی به آن دسته از اساتیدی است که علاقه‌مندی و شایستگی خود را در این زمینه به اثبات رسانده‌اند. این تجربه به شکلی موفق در کشورهای دیگر از جمله ژاپن، به کار گرفته شده است.

۴- قدردانی مناسب از اساتید پژوهش‌گر؛ استادی و پژوهش‌گری از جمله مشاغلی است که کشورهای توسعه یافته، توسعه و پیشرفت خود را مدیون آن‌ها می‌دانند. از این رو بیشترین امکانات رفاهی در اختیار آن‌هاست. استاد و پژوهش‌گر در چنین کشورهایی به مسائل مادی و امور زندگی فکر نمی‌کند و فکر و وقت خود را در راه تعلیم و تربیت و پژوهش و تحقیق به کار می‌گیرد. چنین اقداماتی نشان‌دهنده تقدیر و قدردانی از مقام استاد و پژوهش‌گر است.

۵- ارتباط بین مسئولان و اساتید پژوهش؛ تشکیل جلسات ماهانه بحث و گفت‌وگو میان مسئولان و اساتید پژوهش‌گر و سایر دست‌اندرکاران آموزش عالی به منظور تبادل نظر در ترغیب دانشگاهیان به امر پژوهش بسیار مؤثر است.

۶- توجه به مدیریت، آموزش و تحقیقات مشارکتی؛ امروزه مشارکت در انجام امور ضرورتی اجتناب-ناپذیر است. امر پژوهش و تحقیق علمی در دنیای امروز امری گروهی است که به وسیله یک نفر با موفقیت کامل انجام نمی‌پذیرد. نتایج یک تحقیق حاکی از آن است که روحیه تحقیقات گروهی و مشارکتی در میان اساتید در حد پایینی وجود دارد و از دلایل اساسی آن، عدم وجود جو سالم جهت ایجاد روحیه تحقیقات گروهی است که این مسئله در نهایت موجب تکروی محققان، عدم مبادله اطلاعات بین متخصصان و دوباره‌کاری در تحقیق خواهد شد. از این رو، تحقیقات مشارکتی و گروهی روشی است که برای ترغیب اساتید به پژوهش می‌تواند کارساز باشد.

۷- توجه به سرمایه‌گذاری در تحقیقات؛ مطالعات تطبیقی بیانگر وجود رابطه میان درک اهمیت پژوهش و توسعه جوامع است. کشورهای توسعه یافته، توسعه خود را بیش از هر چیز مدیون تعمیق،

بررسی موانع پژوهش و عوامل مرتبط با آن از دیدگاه اساتید دانشکده‌های ...

گسترش و بالندگی پژوهش می‌دانند. شاهد آن، اهتمام این کشورها در سرمایه‌گذاری‌های پژوهشی، استفاده از یافته‌های پژوهشی و شناسایی موانع این امر و مرتفع کردن آن‌هاست. این گونه کشورها نه تنها سرمایه‌گذاری‌های کلانی برای انجام پژوهش صورت داده‌اند که نمونه آن سرمایه‌گذاری یک کشور جهت اجرای یک طرح پژوهشی با اعتباری معادل کل درآمد نفتی کشور ما در یک سال است، بلکه با ایجاد ساز و کار مناسب، تصمیم‌های خود را متکی بر یافته‌های پژوهشی کرده و بدین وسیله موفقیت برنامه‌ها را در دهه اخیر افزایش داده‌اند.

۸- کاهش بوروکراسی در نظام اداری؛ با توجه به اهمیت نظام اداری و مدیریتی درباره رشد تحقیقات در نظام آموزشی و ترغیب اساتید بدین امر، لازم است اقدامات ضروری برای تحول اساسی مقررات اداری و مالی حاکم بر نظام آموزشی در جهت حذف ساختار نامناسب دیوان‌سالاری (بوروکراسی)، انعطاف‌پذیری مقررات، تعیین نظامی علمی برای انتخاب مدیران کاردان، کاهش مقررات دست و پاگیر اداری، ایجاد ثبات در مدیریت و جو اعتماد جهت تقویت مدیریت پژوهشی صورت پذیرد و ساختار و تشکیلات و مدیریت و برنامه‌ریزی آموزش عالی به سمت پژوهش و تحقیق تغییر و دگرگون شود. با ایجاد چنین تحولی، زمینه و بستر مناسبی برای ترغیب اساتید و شرکت آنان در امر پژوهش آماده خواهد شد.

۹- تأسیس یک سازمان تحقیقاتی مستقل در کشور؛ برای نظم بخشیدن به تحقیقات، جلوگیری از دوباره‌کاری‌ها در پژوهش‌ها و برای نظارت بر همه تحقیقات در سطح کشور، ضروری است که یک سازمان متمرکز و مستقل پژوهش در کشور تأسیس شود و این سازمان با برنامه‌ریزی‌های دقیق و علمی، براساس نیاز دستگاه‌های مختلف پژوهش‌های مورد نیاز را در جهت حل مشکلات سازمان‌ها اجرا کند. لازمه چنین سازمانی یک بانک اطلاعاتی قوی و متمرکز و یک بانک پژوهش و تحقیق است که براعتبار آن می‌افزاید و به عنوان زیرمجموعه این سازمان باید تأسیس شود تا یک محقق به راحتی بتواند بر تمامی تحقیقات انجام شده در یک زمینه مشخص دسترس داشته باشد.

۱۰- از این یافته‌ها می‌توان چنین استنباط کرد که در کنار فراهم کردن زیر ساخت‌ها، امکانات و تسهیلات و امکانات، با بکارگیری مدیران پژوهشی کارآمد و تدوین سیاست‌های پژوهشی شفاف، همچنین برقراری ارتباط با دانشگاه‌ها و مجامع علمی دنیا به خصوص از جهت تأمین منابع علمی معتبر و متکثر و فراهم‌سازی فرصت‌های مطالعاتی برای مشارکت اساتید در تجارب نو و ارزشمند دانشمندان و پژوهش‌گران و صاحب‌نظران خارجی و داخلی در ارتقا و بهبود چشم‌گیر عملکرد پژوهشی اساتید و تشویق آن‌ها به خلق و نشر دانش تأثیرات ماندگار و قوی به جای خواهد گذاشت. نهایتاً می‌توان گفت: توجه به پژوهش نیازمند یک دید وسیع و همه‌جانبه است که توجه جدی‌تر، منعطف‌تر و عملی‌تر مدیران و مسئولان دانشگاه‌ها را می‌طلبد.

References

- Ahmadi dastjerdi, D. etal. (۴۰۰۴). University and research role in national development. Encyclopedia of Higher Education (Volume I), Tehran, in Persian Encyclopedia Foundation, pp. ۵۳-۵۹. (Text in Persian).
- de Oliveira NA, Luz MR, Saraiva RM, Alves LA.(2011). Student views of research training programmes in medical schools. Med Educ; 45(7): 748-55.
- Fire, AS. (1371). Research Projects Agency of the Ministry of Education Research and Planning. Tehran University Librarian graduate thesis. (Text in Persian).
- Giddens, A. (2007). Sociology. Translation: M. patience. Tehran: Reed Publishing. (Text in Persian).
- Georgi, O. (2005). The evolution of macroeconomic analysis. Tehran: business publishing company affiliated with the Institute for Trade Studies and Research. (Text in Persian).
- Hefferin; Elizabeth A Horsley, Ane; Ventrua, Marelen.(1982). Pdamotony research. Based Nursiny. The wurse Adminstors role, The journal of ration. Nursing Adminst. May, PP, 34-41.
- Hnth, b. (2002). Development of Three Worlds Theory. Translation: Ahmad reliable, Tehran: Publication Ghomes. (Text in Persian).
- Krayb, a. (2012). Modern social theory from Parsons to Habermas. Translation: Abbas rapporteur, Tehran: Agah publishing. (Text in Persian).
- Myles B. Why tenure is indispensable.(2002). Washington DC: Chronicle of Higher Education; Available from: <http://chronicle.com/section/Home/433>
- Ritzer, J. (200). Contemporary Sociological Theory and its classical roots. Translation: Shahnaz Msmprst, Tehran: publication of third. (Text in Persian).
- Ringsted, C, Hodges, B, Scherpbier, A .(2011). The research compass: an introduction to research in medical education. AMEE Guide no. 56. Med Teach, 33, Pp.695-709.
- Skaran, or. (2009). Research methods in management. Translation: Mohammad Saeb and Mahmoud Shirazi Tehran: Higher Education and Research Institute of Planning and Management, Second Edition, p. 6. (Text in Persian).
- Sayyadnezhad, AS. (2004). Introduction to research the situation in Iran. Journal: scholars, autumn and winter, No. 4, p. 126.
- Tavassoly, v. (2010). Sociological Theories. Tehran: left, Page 25. (Text in Persian).
- Taifi, AS. (2001). Cultural barriers to the development of research in Iran, ahead of the thinking and mind-bending in Iran. Tehran: free thinkers. (Text in Persian).